

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1918 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 23 § i lagen om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Gezelius, Rogberg, Alexanderson*, von Sydow, Olsson Lars*, Tisell, Hult, Permansson*, Pettersson i Bjälbo, Lindley Ernst*, Holmdahl, Strid, Helger och Johanson i Gäre.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 206, har herr *Ivar Vennerström* hemställt, att riksdagen måtte besluta antaga följande förändrade lydelse av 23 § i lag om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne:

»§ 23. Ej må arrendator förbjudas att för husbehov utöva den rätt till jakt och fiske, som hör till den arrenderade jorden.

Där den arrenderade jorden utgör allenast en del av en fastighet, vare arrendatorn jämväl berättigad att till husbehov begagna den rätt till jakt och fiske, som hör till den övriga fastigheten.»

Till stöd för sin berörda hemställan har motionären anfört följande:

»I lag om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne stadgas ifråga om jakt och fiske i § 23 följande: 'Angående arrendatorns rätt till jakt och fiske å fastigheten är särskilt stadgat. Ej må arrendatorn förbjudas att för husbehov nyttja det fiske, som hör till den arrenderade jorden, i vidare mån än såvitt angår visst fiskevatten, där särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets förbättrande.'

*Motionärens
motivering.*

I § 3 av jaktstadgan av den 21 okt. 1864 stadgas bland annat: 'å jord, som till bruk åt någon upplåtes, tillhöre jakträtten brukaren, där ej annorledes avtalas.' Jordägarens rätt att låta jakträtten vara beroende av särskilda avtal mellan ägaren och brukaren har i regel begagnats så,

att den förre i arrendekontraktet förbjudit den senare all jakträtt å den arrenderade marken. I ett kontrakt mellan ett av Norrlands största bolag och en dess arrendator återfinnes t. ex. en paragraf av följande lydelse: 'All jakträtt förbehålles jordägaren ensam, och vare arrendatorn skyldig att till jordägarens tjänsteman anmäla där jakt av obehöriga utövas.' Liknande jaktförbud för arrendatorn finnas säkerligen stadgade i så gott som alla bolags kontrakt. De mycket få undantagen bekräfta blott regeln. Då en tredjedel av Norrlands mark äges av bolag, betyder detta förhållande, att jakträtten på den väldiga vidden är frångången de fattiga arrendatorerna och förbehållen de rika bolagsmännen. I vissa delar av Norrland, där bolagens äganderätt omfattar nära nog hela socknars områden, är bolagens monopolrätt till jakten ännu större.

Den norrländska arrendelagens bestämmelser i fråga om rätt till fiske äro allt för snävt tilltagna gent emot arrendatorerna. Enligt lagens § 23 har arrendatorn rätt till fiske endast å den arrenderade jorden. Men då man nu vet — såsom Lindhagen yttrade vid 1909 års riksdagsbehandling av norrländska arrendelagen — att de arrenderade ägorna oftast endast komma att bestå av den odlade jorden, så kommer arrendatorernas fiskerätt att inskränka sig därtill, att de få stå på åkerrenarna och meta, om något fiskevatten händelsevis går ditupp.

Meningen borde väl vara, att arrendatorn skulle kunna livnära sig på hemmanet. Ur denna synpunkt är det befogat, att arrendatorn tillerkännes större rätt till såväl jakt som fiske. Särskilt under nuvarande nödtider. För den fattiga befolkningen, som lider av minskad livsmedelstillgång, är det av största betydelse att kunna hämta den ökade näring till livets uppehållande, som jakt och fiske kunna skänka. För bolagsdisponenten och bolagstjänstemannen är utövande av jakt och fiske ofta ingenting annat än ett nöje, en lyxsak. För den fattige arrendatorn däremot kunna jakt och fiske ge ett outhärligt tillskott till det knappa livsmedelsförrådet. Under dessa nödens och svältens tider kan icke för mycket göras för att öka den fattigare befolkningens livsmedelstillgångar.»

Utskottets
yttrande.

Enligt 6 § i lagen om rätt till jakt den 8 november 1912 och 11 § i lagen om rätt till fiske den 27 juni 1896 gäller för närvarande, att en arrendator, där ej annorledes avtalas, äger nyttja den jakt och det fiske, som hör till den arrenderade jorden. I 23 § i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne har avtalsfriheten inskränkts sålunda, att arrendatorn ej genom avtal kan avhändas rätten att *fiska* för husbehov, från vilken regel dock gjorts

det undantag, att även husbehovsfiske får förbjudas i visst fiskevatten eller del därav, där särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets förbättrande. Motionären hemställer om sådan ändring i sistnämnda paragraf, att arrendators rätt till husbehovsfiske icke må för något fall förbjudas, att denna rätt icke såsom nu må begränsas till det fiskevatten, som hör till den arrenderade jorden, utan utsträckas till all hemmanets eller lägenhetens fiskevatten samt att i nu nämnda avseenden arrendators rätt till jakt må likställas med rätten till fiske.

Den stora betydelse, jaktens och fiskets rationella utnyttjande har för vårt lands livsmedelstillgång, får icke underskattas. Också har intresset för såväl jakt som fiske under senare åren städse ökat, och bådadera hava med rätta befunnits vara förtjänta av åtgärder från statens sida för sitt fortbestånd och utveckling. Ett frigivande av jakten och fisket i den utsträckning, motionären föreslagit, skulle enligt utskottets förmenande utan tvivel hämma denna utveckling och därigenom medföra icke blott för arrendatorn minskat utbyte av fisket utan jämväl för landet i dess helhet ur folknäringssynpunkt menliga påföljder. Då arrendatorn vid norrländska arrendelagens tillkomst förmenades böra erhålla rätt till husbehovsfiske därför att fisket ansågs lämna ett så värdefullt bidrag till hushållet, att det särskilt i avlägsnare trakter och under nödår skulle för jordbrukaren vara så gott som oundgängligt, måste man likväl för fiskets egen skull från den uppställda regeln göra det undantag, som ovan nämnts. Det lär icke kunna bestridas, att ett medgivande åt arrendatorn att fiska jämväl i det fiskevatten, däri särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets befrämjande, skulle medföra fara för att intresset för fisket skulle minskas och att åtgärder i nu nämnt syfte skulle så småningom utebliva, ett förhållande, som i sin ordning helt visst komme att återverka jämväl på det arrendatorn redan tillkommande husbehovsfisket. Utskottet kan alltså icke förorda någon ändring härutinnan, så mycket mindre som erfarenheten givit vid handen, att det norrländska fisket på flera ställen är statt i tillbakagående.

Ej heller kan utskottet tillstyrka bifall till motionärens hemställan om utsträckning av arrendatorns rätt till fiske till all hemmanets eller lägenhetens fiskevatten. Åtminstone såvitt Norrland gäller, torde denna rätt i allmänhet redan nu tillkomma arrendatorn, då nämligen fisket där som regel är oskiftat. Och för det fall, att fisket är skiftat, lär arrendatorn till stöd för sitt anspråk att få fiska i annat fiskevatten än det, som hör till den arrenderade jorden, icke kunna åberopa starkare skäl än till exempel en jordägare, vars ägor gränsa upp till fiskevatten, eller för övrigt varje annan, som, enär han har sitt hemvist i grann-

skapet av fiskevattnet eller av annan anledning, skulle hava fördel av att få tillgodogöra sig fisket i detsamma.

Vad slutligen angår arrendatorns rätt till jakt, erbjuder jakten onekligen många likheter med fisket. En på sätt motionären avser obegränsad rätt för arrendatorn till jakt skulle emellertid enligt utskottets förmenande innebära ett bestämt hinder för främjandet av en rationell jaktvård. Någon begränsning i avtalsfriheten mellan jordägare och arrendator beträffande jakten, på sätt skett för fiskets del, synes icke heller hava ifrågasatts vid norrländska arrendelagens tillkomst. Ändrade förhållanden, som nu skulle kunna föranleda ett ingripande från lagstiftarens sida i detta avseende, lära icke hava inträtt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 mars 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservation

av herrar *Persson* i Norrköping, *Strid* och *Helger*, som anförde:

De förhållanden angående arrendatorers rätt att till husbehov idka fiske, som enligt lag äro gällande i Norrland och Dalarna, hava förut blivit påtalade i riksdagen. Och bland arrendatorerna ej blott inom Norrland och Dalarna utan även inom andra delar av landet har förspors och förspörjes missnöje över de stränga och ofta onödiga inskränkningar som på olika sätt genomförts å dessa områden. Dessa inskränkningar, införas ej blott för att uppehålla en god jakt- och fiskevård eller för att främja dessa näringars utveckling — mot vilket ingen vill vända sig — utan jämväl för att icke säga ofta i andra syften. På sina håll idkas ju jakten och fisket t. o. m. mera ur ren nöjessynpunkt än som nyttig verksamhet, och det torde näppeligen vara på sin plats att på grund därav onödiga inskränkningar förekomma mot de fattiga odlarnas och brukarnas naturliga och rimliga rätt att genom jakt och fiske få upphjälpa sitt kläna kosthåll. Frågan är av så pass

vikt, att den bör ägnas nödig uppmärksamhet. Vi skulle helst önska, att en utredning för hela riket komme till stånd om bättre rätt för arrendatorer, torpare och vederlikar att idka jakt och fiske till husbehov å arrenderad mark samt å större skogsmarker och därtill hörande vattendrag och sjöar, liggande under arrendegivarens ägor, men enär motionärerna inskränkt sig till att yrka åtgärder blott för Norrlands och Dalarnas del, nöja vi oss nu med att hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning huruvida och i vad mån utsträckt rätt till jakt och fiske för husbehov må, utan skada för en rationell jakt och fiskevård, kunna beredas arrendatorer och deras vederlikar i Norrland och Dalarna — samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.
